

SOK KICSI SZERELEM

Szerkesztőségek postájában naponta akadnak versek, novellák, vagy a tollpróbák műfaji merleggel körülményesen mérhető példányai, melyeket egészen fiatalok a megjelenés heves reményével címeznek újságokhoz, folyóiratokhoz. Ezeknek sorsa különböző. Gyakran válaszlével érkezik a feladó címére, hidegzuhanyként, rendre azzal a végzettséggel: beküldött írása nem közölhető, de próbálkozzon tovább, vagy tanulmányozza a verselés technikáját, olvasson több szépirodalmat stb. Nem ritkán mindjárt kezdetben felvilágosítják: verse nem vers, novellája nem novella, jobb ha a „szent fát” félreteszi, ettől még kiváló orvos, mérnök, technikus, segédmunkás lehet. A címzettek rendszerint túlélnek a megrázkódtatást. A további munkára biztatottak között is akad olyan tehetség, aki szorgalommal valóra váltja álmait, sőt néhány fiatal látványosan gyors sikert ér el, már-már úgy érzi, révbe jutott — a tollpróbák eredménye tehát változó. Mi indíthatja írásra a tizenéveseket, mely esztendők a legfogékonyabbak, hogyan fogadják a kritikát, milyen az olvasói ízlésük, mennyi az egészséges és mitől túltáplált az önbizalom...

Kérdések özöne, melyekre válaszul érdekes fejtegetést közöl a januári *Kortárs*. A helyüket kereső fiatalok közül azokról szól Czákó Gábor írása, akik a kitágult világban önmaguk kijelölésére eszközül az írást választották. (*Kamaszirodalom*) Háromszáznegy fiatalot kérdeztem meg, elemzéséhez több elítelt, börtönviselt fiú naplóját is felhasználta. Az olvasók ízléséről merőben új nem derül ki ebből a statisztikából sem; a magyar írók népszerűséglistáját *Berkesi András* vezeti elsőprő fölénytel — *Fekete István*, *Passuth László*, *Jókai Mór*, *Fejes Endre* és *Sánta Ferenc* előtt. Kérdőívvel ugyan nem vonatkoztak kizárólag a hazai irodalmra, mégis meglepő, hogy az olvasók ízlése ezt tünteti ki bizalmával: az első húsz kedvenc író közé külföldről csupán *Hemingway*, *Verné*, *Victor Hugo* és *Roger Martin du Gard* tudott bekerülni. Ennél érdekesebb viszont Czákó Gábor összehasonlító kiváncsisága, mellyel versenyt rendez egy 17-18 éves fiatalokú elítelt verse és a hasonló korú *József Attila* költeménye között. A megkérdezettek — természetesen a szerző tudta nélkül — körülbelül fele-fele arányban szavaztak!

Az írás az érzések, gondolatok kifejezésének talán legegyszerűbb eszköze — definiál a szerző —, s újabb táblázatot mutat be felméréseiből. *Legtöbben a 16-17 évesek közül írnak, aztán a 14-15 esztendő, végül a 18-19-es korosztály következik.* A legfiatalabbak csak ímént léptek a változások korába, a legidősebbek már elindultak a rendeződés útján, legnehezebb helyzetük tehát a közbeeső 16-17 éveseknek van — leggyakrabban mégis azok próbálkoznak. Mivel? Az adatok ismét nem hatnak a mesletetés erejével: a fiatal írójelöltek túlnyo-

móan versekkel foglalkoznak (szerkesztőségek véleménye szerint a felnőttek is körülbelül így teszik) — jöllehet olvasmányélményekben szűkös a líra, a versolvasás meglehetősen népszerűen a kamaszkorban. A rímfaragó tizenévesek zöme persze szerelmes költeményekre vállalkozik, itt érzi őszintének magát, ettől várja a sikert — míg mások élménytelen, politikusként-vonalasnak vélt sorakkal Vietnáról, Görögországról jószerivel a szerkesztőt akarják „megvesztegetni”. Ezzel kapcsolatban szögezi le Czákó Gábor: van létjogosultsága annak, hogy a korosztály tagjai is írjanak háborúellenes, béke- és szabadságszerető verseket, de sokkal inkább az önkifejezés, az önmegvalósítás, mint az *érvényesülés* szolgálatában. Egyébként is a haza, a nemzet, a munkásosztály különben nagyszerű fogalma a kamasz számára önmagában könnyen szólammá dagad, ha nem építünk hozzá lépcsőket. Az emberi közösségek módját adnak arra, hogy az *egyén* ne a „különös” kihagyásával próbáljon eljutni az „általánosig”, a társadalomig. Ahhoz, hogy valaki Magyarországot megszeresse, sok kicsi szerelem kell: szeretni kell Decset vagy a Ráday utcát, a halászlét vagy a halpaprikást stb. Nem véletlen, ha az elemzett írások közül mindössze ket-tő szólt a hazáról!

Végül még egy konzekvenciát Czákó Gábor megjegyzéseiből: az írás vágya nemcsak az iskolázottabb gyerekeket keríti hatalmába, hanem azokat is, akik a helyesírás, a verstan legelemibb szabályait sem sajátították el. Az ismeretek bősége, a műveltségi szint kihat a minőségre, a témaválasztásra, sőt befolyásolja az írások okát, célját is! Erre már nem tér ki a szerző értékes, tanulságos dolgozata, de — esetleg újabb felmérés árán — ez a szempont is „megérne egy misét”.

N. L.

Polner
Zoltán

SZEPLŐHÁNYÓ

Kutam, hogyha sárkány lennő szepőlímet mind elnyelnéd. Megmosdanék bikanyálban, lencse hűvös harmatában. Törülköznék pehely hóval, feküdnék veled az ágyba: arcomra, mellemre fehér felhő szállna.

ÖRDÖNGŐSÖK

Habos-nyerítés-gyeplőben: lovaimat két szemem tartja, toporzékoló-tűz-hámban: lovaimat átok tartja. Halálán van, aki tartja!

Véres fejfel zuhan az ács, kocsiútdban fényes balta.

Piszkos meleg van.” Amikor a két korszot eléjük tették: „Magas a gallérja.” Nagy B. Nándor a tárgyra tért: „Mit akarsz mondani?” „Alakítsunk mi is brigádot.” „Ketten?” „Ketten. Úgy is lehet.” „Ha engedik.” „Miért ne engednek? Ennyien vagyunk és kész.” „Több lesz a pénz?” „Ha címet adnak, pénzt is adnak.” „Az jó lenne.” „De persze akkor vállalni is kell, meg másképp viselkedni. Erte? Akkor aztán nincs kecme.” „Nem rajtam fog múlni!” — mondta Nagy B. Nándor és jelezte, hogy neki most már mennie kell, dolga van.

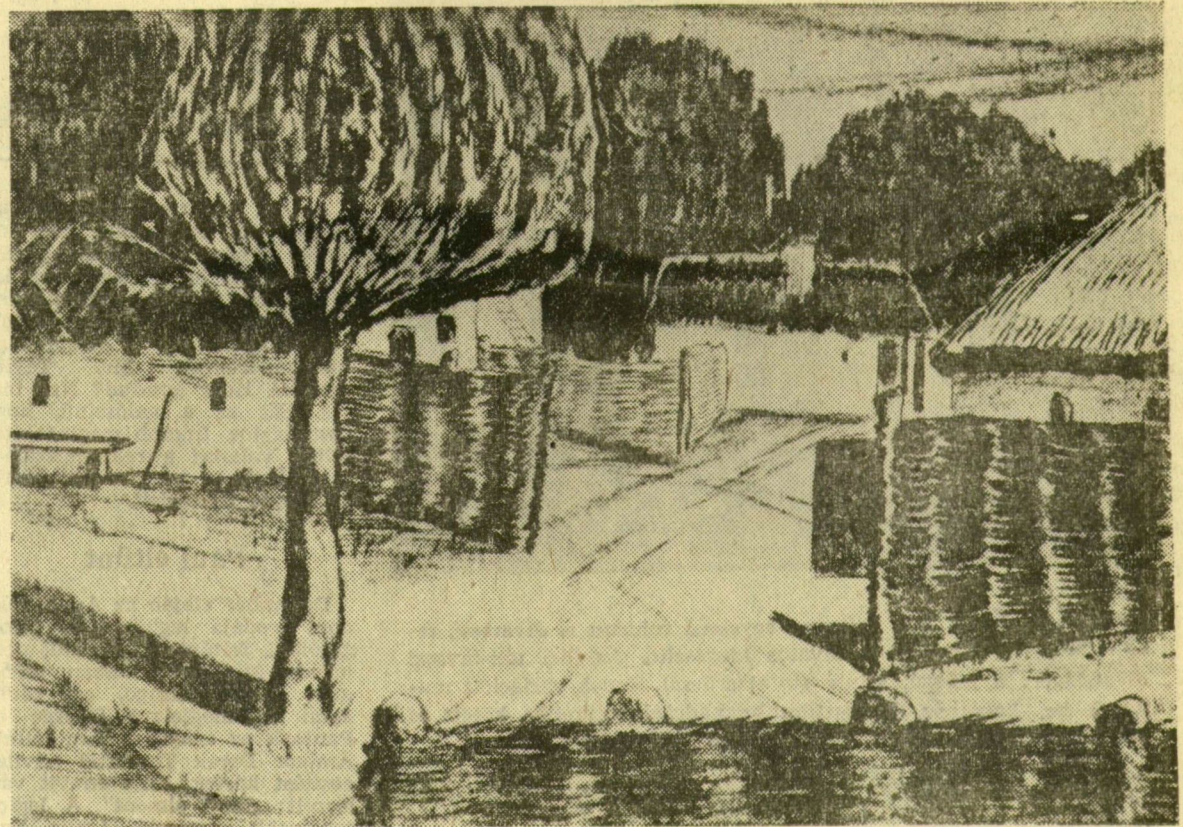
Az öreg Szirovicza intézte el a szakszervezetnél, hogy papírra vessék felajánlásukat. Atvette a versenyfelelőstől a brigádnaplót, amely olyan volt mint a lányok emléktáblájáé. Váltótársától kért egy fényképet és beragasztotta mind ketőjük képét a napló első oldalára. Unokájával aláírta — tussal — „Berécske brigád. Tervei: Szirovicza Kálmán és Nagy B. Nándor labatöcsök.”

A naplót mindennap rendszeresen vezette Beírta műszak után, hogy mi történt, mi zavarta a munkát, mit hiányolnak a kar-

bantartók, s hogy ne maradjanak el más szocialista orígádoktól, ilyen bejegyzéseket is tett: „Moziban voltam, Nagy B. Nándor is.” Kirándulni voltam a Sárgán. Nagy B. Nándor is.” „Megtéktinttem az ipari vásárt és az őszibarack-kiállításat. Nagy B. Nándor is, másnap.” Sok fogy a kenőolajból a délelőtös műszakban.”

Ahogy megegyeztek, a következő hónapban Nagy B. Nándor vezette a naplóba a Barát-ság-brigádban történt eseményeket. Beírta, hogy színházban volt, s beragasztotta színházcsevét is a naplóba. Szirovicza is volt, írta, de annak elveszett a beépőlegye, azért nem ragaszthatta a lapra. Aztán: „Az ipari tanuló kijelentette, hogy Nagy B. Nándortól tanul legtöbbit.” „A szeminariumon kitűnőre feleltem. Szirovicza is felelt.”

Roppant bősiztette Sziroviczát a kontra s elhatározta hogy leegyei váltótársát még akkor is, ha az a jutalom rovására megy. A mindennapos és szokásos bejegyzések közé odabiggyesztette: „A délutános karbantartót este kilenckor a műhely sarkában levő széken alva találtam. Üzemrendész.” „A kenőolaj azért



VINCZE ANDRÁS

FALUVÉG

László
Tibor

HUMBERTÓ, A BÖLCS

A zötyögő cirkuszokocsi tulajdonképpen egy négy keréken guruló ketrec volt. A rácsot, egy oldal kivételével, deszkatáblák borították, védelmet nyújtva a nap és a kíváncsi szemek elől, a benn hűsülő oroszlának. A rács előtt húzódo padkán ültem, unalmamban a mozdulatlanul elhaladó fákat figyeltem, mikor a méltóságteljes fenevad fölkel, nyújtózt egyet, majd odajött a rács-hoz, felém nyújtotta a mancsát és bemutatkozott.

— Humbertó vagyok, Humbertó, a bölcs.

— Örvendek. De mért vagy bölcs? Mert emberi nyelven tudsz beszélni?

— Ó, az semmiség. Egész életemben cirkuszban éltem, valami ragadt rám. Ellenben sosem ellenkeztem az idomítóval. Mindig odaugrok és azt csinálom, amit ő akar. Azt mondják, ez a bölcsesség. És te hogy kerülsz ide?

— Úgy, hogy elegendő volt mindentől. Az egyhangú munkából, az elcsépelet szórakozásból, a megunt társaságból, így aztán nekivágtam az országútnak.

— És most hová mégy?

— Magam sem tudom, nem is lényeges. Talán még ez az út sem tudja hová tart, olyan tétován kanyarog. Csakhát tudod, az ember még a semmibe is gyorsan és kényelmesen akar eljutni, így aztán felcseréltem a lábamat erre a négy kerékre.

— Irigyellek, hogy olyan szabad vagy.

— Nem olyan nagy érték, hidd el.

— Tudod mit? Ha neked úgyis mindegy, cseréljünk!

Rövid unszolásra azután ráálltam a cserére, behúzódtam a kocsi-ba, az oroszlán pedig elindult volna az orra után, de megállítottam.

— Várj, Humbertó! Ne siesd el a dolgot! Új le szépen a padkára és várd meg, amíg beérünk valami városba. Nekem elhiheted: falun még egy oroszlának is unalmas az élet. Aztán meg személyi igazolvány nélkül nem is jutsz messzire.

— Hát azt honnan szerezzek?

— Itt az enyém, vidd magaddal! Nekem szakállam van, neked sörényed. Lényeges különbség nincs köztünk. Egyébként az igazolványkép énám épp úgy nem hasonlít, mint rád.

Ezután még elláttam néhány hasznos tanáccsal, hogy mit mondjon, ha ezt, vagy azt kérdezik. Az óvatosság nem volt hiábavaló, mert a kocsi egyszerre megállt. Az úton előttünk egy súlytalanságban is áthatolhatatlan ködfal emelkedett. A köd belső gomolygásából egy ember bontakozott ki, mely kilépve a falból felénk közeledett. Mire hozzánk ért, már Humbertó is tudta: ő a Hatóság.

— Kérem az igazolványokat!

Atlápoztam a Humbertó állatát nyújtott igazolványt. Eddig rendszerben, semmi észrevétel. Ezzel azonban még korántsem volt az ügy lezárva.

— Honnan jön?

— Az előző városból.

— És hová mégy?

— A következőbe.

— Milyen minőségben utazik ezen a kocsin?

— Csak egyszerűen fölkeredezkedtem.

— Arra feleljen, amit kérdeztem! A Hatóságokat nem lehet mellébeszéléssel félrevezetni. Rokona vagy ismerőse a vezetőnek?

— Nem.

— És mennyit fizetett neki azért, hogy elvigye?

— Semennyit.

— Levonom a tényálladékokat. Mega stoppos!!

— Az vagyok.

— Figyelmeztetem, hogy a beismerés semmit sem enyhít a körülményeken. Velem jön.

— De miért? Nem követtem el semmit. A stoppolást nem tiltja a törvény.

— Azt ajánlom, ne fejtse ki ellenállást a közeg utasfásaival szemben. A szabálysértés megállapítása nem holmi trepakolás, amit az út szélén el lehet intézni. Beható vizsgálat után fogjuk eldönteni, hogy volt-e kihágás, vagy nem volt.

Humbertó ekkor már remegett az izgalomtól és hatalmasan elbődült.

— Hagyjon engem békén! Én nem is ember vagyok, hanem vadállat. Nézzen meg: oroszlán vagyok!

— Az igazolvány nem tesz említést semmiféle vadról.

Humbertó fejét előtötte a vér, felugrott, és pillanatok alatt szétmancogolt egy közelben legelésző tehenet.

— Ne renitenskedjünk, kérem! Ez egynemely paragrafus alapján megtörő intézkedéseket vonhat maga után.

Az oroszlán hatalmas tépőfogait villogtatva és karmait meresztve, vésztt jósló határozottsággal megindult a Hatóság felé. Az jobbnak látta visszavonulni a biztonságot nyújtó ködfalba.

— A helyszíni ellenőrzést beszüntetem, és eljárást indítatok az ügy kivizsgálása végett — kiáltotta vissza, majd maga is köddé válva a fallal együtt elszállt, mint egy nyomasztó vízió.

Humbertó remegő térdekkel visszasetált a ketrecbe.

— Mi az címőre? Nem kell a szabadság?

— Azt hiszem: egy bölcshez nem méltó a csavargás. Jobb, ha maradok abban a cirkuszban ahol eddig voltam.

Izgat adtam neki. Az első rembejövő kocsi-val visszamentem, és én is folytattam azt a cirkuszt, amit abba hagytam.